

Naujienu Antroji Dalis

NR. 869

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Dienu skeveldros

Šis ketas ištraukų iš okupuotos Lietuvos spaudos. Jos pravartu pasiskaityti ypač tiems, kurie su jv. ekskursijomis keičia anapus ir grįžta maža tematę tiesos.

“Lit. ir Mene” Akmenės ligo-ninės tarnautoja rašo:

Karas pasibaigė, o mes tebe-gyvename baimė ir netikrumu.

Kolektivizacija, klasių kova — visa tai vyko mano akyse. Mačiau įpykusius valstiečius, burnojančius prieš “kolchozų”, mačiau nušautus “žaliuosius”, suguldytus bažnytkaimio aikštėje. Zinau, kad kentėjo kalti, kentėjo ir nekalti. Banditai siautė ir šaudė be pasigailėjimo. Visų bauginami, mūsų romieji valstiečiai stoviškai pergyvena pirmuosius kolektyvizacijos nepasisekimus ir įvairių perlenkimų nesekmes.

Ir dar apie kultūrinį gyvenimą. Rajone reti svečiai operos solistai, simfoniniai orkestrai. Akmenėje gyvenu septynioliki metai, per šį laikotarpį turėjome tik 2 simfoninės muzikos koncertus. Be reikalo filharmonijos atstovas stebėjosi ir piktnosi, kad salė buvo apytuštė. Mes pernelyg dosniai maitinami bloga (t. y. blogai atliekama) estradine muzika ir cirko pasirodymais.

S. Sondeckis “L. ir M.” rašo apie kamerinės muzikos festivalį įvykusį okup. Lietuvoje:

reikia pasakyti tiesą, — mūsų kompozitoriai kamerinei muzikai skiria maža dėmesio, o apie lietuviškos muzikos pasirinkimą kameriniam orkestrui netenka ir kalbėti. Pabandyčiau išvardinti per 7 mūsų orkestro kūrybinės veiklos metus mums sukurtus kūrinius: tai V. Bagdono Koncertas, L. Povilaičio Adagio, T. Makačino “Trys šokiai”, F. Bajoro siuita “Veiksmazodžiai” ir E. Balsio aranžuoti trys šokiai iš baletu “Eglė žalčių karalienė”. Štai ir viskas!

Ir —

Nelinksma, kad tiek daug mūsų respublikos kamerinei muzikai nusipelnusio kolektyvo Valst. styginių kvarteto — festivaliniame koncerte buvo vos... 130 klausytojų.

Ir dar:

Sekmadieniniai koncertai Pa-veikslų galerijoje yra ne tik pastoviai ir skaitlingai lankomi, bet jau suformavo ir “savą” klausytojų kontingentą. Atrodo, kad didelės perspektyvas suburti auditoriją turi ir festivalio metu “atrasta”, savo akustinėmis savybėmis ir pui-

kiu interjeru tartum specialiai pritaikyta kamerinės muzikos koncertams Trakų pilies menė.

“Švytury” rašoma:

Klaipėda — svarbiausias Lietuvos vakarinės dalies centras — neturi aukštosios mokyklos, miestas be humanitarinių mokslų.

Tiesa, Kauno politechnikos instituto filialas Klaipėdoje ruošia inžinierius. Inžinierių reikia Klaipėdai. Tačiau ne mažiau reikia ir humanitarų.

Menininkai, kompozitoriai ir rašytojai Klaipėdą temyli vasarą. Atgyja tada miestas. Netoli uosto užsižiojęs visada kliudysi piešiantį dailininką, Girulių pušnyuose sutiksi užsi-svajojusį poetą. Miesto restorane, skveruose išgirsi ginčus apie apsakymo žanrą, o koncertų salėse pamatysi sostinės teatrų spektaklius.

Bet, baigiantis vasarai, kaip paukščiai visi vėl grįžta į Vilnių, Kauną... Rudenį, žiemą ir pavasarį Klaipėdos gatvėse sutiksi tik jūrininkus, inžinierius, technikus, darbininkus... Kartu su vasaros saule išblėsta humanitarinė dvasia, ir su vėjais iš jūros ateina kalbos apie žuvį, planą, namų valdybas.

Pats str. autorius pastebi:

Praeityje Klaipėdoje yra buvusios aukštosios mokyklos. Vieno metu net keturios: du pedagoginiai institutai (lietuvių ir vokiečių), prekybos institutas, net konservatorija.

Vilniaus univ. studentas “Švytury” giriasi:

... daugumai mūsų žinios ir išsilavinimas, judrumas ir linksnumas sukasi ant ašies, kuri labai sekliai įkelta į gyvenimą. Tai, be abejonės, barjeras. Jį reikia sulaužyti. Tėvai turi daug savo specifinių barjerų ir stereotipų, jie gali padėti, bet ne daug. Tėvai nebesupranta mūsų romantikos, o mes — tėvų. Šiuo atveju teisūs tėvai; mūsų romantika dažnai būna pavir-

šutiniška, be idėjos, kitaip saktant, nekilni... Aš irgi dažnai girdžiu: “Anksčiau viskas buvo aišku”. Žinoma, vyti vokiečius iš Tėvynės, mušti banditus miškuose — aiškus darbas.

Žmogus be pasaulėžiūros — menkavertis. Dažnai apkaltiname žmogų, kad jis neturi tvirtos ir teisingos pasaulėžiūros, o nepastebėjome, kad kažkada patys sukliudėme jai formuotis.

(Nukelta į 2 psl.)

V. VIZGIRDA

Bostono peizažas

JURGIS JASINSKAS

SPAUDOS PABIROS

Nuostabus trikampis

(Ištrauka iš rašomo ilgesnio straipsnio: “Poetas ir revoliucionierius”)

“NEMIRTINGUMAS

Tu gyvenai, tu vaikščiojai kadais
 Po žiauria žeme su skambiais skliautais
 Ir nuėjai atgal, iš kur atėjai,
 Ir tavo kapa lanko aklas vėjas
 Arba lietus. Ir tu girdi: nauja
 Rūsti sonata plakas lietuje,
 Ir tu drebi, tu nori užrašyti,
 Bet nedrįsti net popieriaus prašyti,
 Nes mirusiems įsakoma gulėti,
 Nes jie privalo amžinai tylėti!”

Henr. Radauskas

Pasitiekime Lietuvos žemė-lapį ir iš ryškaus, juodo apskritimėlio, prie kurio parašyta “Biržai”, praveskime dvi tiesias. Vieną pro Parovėją šiaurės rytų kryptimi, antrąją — pro Kilučius, Šimpeliškius, Starkorius rytų pietų linkme. Gausime trikampį, kurio plačiajame gale matysime mažesnę už Biržus, bet taip pat ryškų apskritimėlį, o greta jo užrašą — “Papilys”. Išsiziūrėję į tą mūsų nusibrėžtojo trikampio plotą, kuris palyginus su visu Lietuvos plotu, yra visai mažytis, nieko ypatingo jame nerasime: nuo pat Biržų į rytus 4 — 6 km atstume lygūs laukai, pievos, o toliau į Papilį — miškai, miškai: Biržų girios plotai, nuo jų įpiečiau — šlyžių dvaro labai tankus alksnynas — krūmai, gretumoje nepereinamai susipynusių eglių miškaplotis — Eršketinu vadinamas, po jo trys lieknų pušų, su mažomis beržų ir eglių priemaisomis, šilai: I-sis, II-sis ir III-sis atsišliejęs į Liepolatų kaimą. Tie šilai savo ilgiu išsitiesę iš šiaurės ir pietus šitoje pusėje (pietinėje) susilieja su miško masyvu — Beržynu. Prie jo Beržinių kaimas. Tuose visuose miškų plotuose yra properšų: pievų ir dirbamų laukų, o juose kaimai ir vienkiemiai. Tai ir viskas.

O tačiau šis Lietuvos trikampinis plotelis yra nuostabus! Nuostabus tuo, kad jame yra gimę ir auge kone visi Biržų apylinkės žymesnieji Lietuvos rašytojai-poetai.

1. Aušrininkas, poetas Stanislovas Dagilis (1843.III.3 — 1915.XI.19) Mažutiškių kaime;

2. “Papilio Aras” — poetas ir dramaturgas Kazys Binkis (1893.XI.4 — 1942.IV.27) Gudelių kaime;

3. Vaidilos Ainis — poetas ir publicistas — Julius Janonis (1896.III.23 — 1917.V.17) Beržinių kaime;

4. J. Janonio antrininkas — poetas Kazys Jakubėnas (1908. I.28. — 1950.I.9. Sibire komunistų nukankintas) Kauniškių vienkm.;

5. Broliai Mekai — poetai, teatralai, filmų meno darbuotojai:

a) Jonas (1922.XII.23) ir Adolfas (1925.IX.30) Abu gimę Semeniškių kaime.

Savo charakteriu, imlumu mokslui ir vaikystėje jau pasireikšusiu poetiniu polėkiu, visuomenine veikla ir tragiška mirtimi Julius Janonis ryškiai išsiskiria iš visų anksčiau paminėtos birziečių - papiliečių kūrėjų grupės.

(Nukelta į 2 psl.)

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

Lietuvių enciklopedijoje apie jį parašyta:

„... Gimęs trobelninkų šeimoje, skurdžiai praleido vaikystę, o ir visą trumpą gyvenimą grūmėsi su vargu. 1913 m. baigė Biržų keturklasę m-lą ir įstojo į Šiaulių gimnaziją. 1915 dėl karo atsidūrė Rusijoje. Mokėsi Voroneže ir Petrapilyje.

J. pradėjo rašyti jau pradžios m-joj, stipriau savo eilėrašiais ėmė reikštis nuo 1911 (Aušrinėje, Lietuvos žiniose). Šiauliuose įstojo į moksleivių socialistų („visuomenininkų“ J.) kuopą ir bendradarbiavo socialistinėje spaudoje (Vilnis, Naujoji Gdynė, Tiesa, Naujuoju Taku, Atžalos ir kt.). Rusijoje įstojo į socialdemokratų partiją ir atsidėjo revoliuciniam darbui, už kurį 1916 pateko Petrapilio kalėjimui. Pabėgęs (netiesa! J.) iš kalėjimo slapstėsi įvairiuose Rusijos miestuose ir besibastydamas visiškai suardė savo silpną sveikatą. (Irgi ne visai teisingas teigimas. Bet apie tai bus tolimesnė šio rašinio vietose. J.). Džiovai bebaigiant graužti paskutiniąsias jėgas, sąmoningai nusprendė pasitraukti iš gyvenimo ir puolė po greituoju traukiniu, palikęs testamentą ir laišką draugams revoliucininkams.

J. — poetas visuomenininkas, proletarų poetas, savo kūryba kovojęs dėl socializmo įgyvendinimo. Eilėraščių tematika — išnaudojami darbininkai, artojai, skurdžiai, o ir asmeninių pergyvenimų eilėraščių daugumas nudažyti kančia dėl socialinės nelygybės bei tikėjimu revoliucijos pergale. Forminiais laimėjimais, kad ir ano meto mastu, J. eilėraščiai nepasižymi, jų tikroji galia — didelis nuoširdumas ir bekompromisinis kūrėjo tikėjimas savo posmuojamu žodžiu. Dėl to jo kūryba yra buvusi labai populiari moksleiviuose, darbininkuose, kairiajame mūsų visuomenės sparne...“

Poetas Janonis, labai anksti, jo paties žodžiais tarjant — „nė jėgų neišmėginęs pasitraukęs (būdamas vos 21 metų) iš gyvųjų tarpo, kažkodėl, net sukaktuviniams jo gyvenimo ar mirties metais (pernai jam būtų buvę 70, o šiemet sukanka 50 metų nuo jo mirties) mūsų — lietuviškoje, nekomunistinėje spaudoje nesusilaukia jokio atgarsio. Tarytum jis būtų buvęs ne lietuvis, ne Lietuvos, bet kokios nors grupės ar partijos poetas!

Užtat dabartinėje Lietuvoje, o ir čia, vadinamųjų — „pažan-

giųjų“ spaudoje jis labai yra reklamuojamas, garbostomas ir kitiems poetams pavyzdžiu statomas.

Užtai tos spaudos ir visų apie poetą Janonį rašančiųjų negalima peikti ar niekinti. Žinoma, jeigu toji spauda ir rašantieji laikytųsi bent paprasčiausių objektyvumo reikalavimų, jeigu neiskraipytų tikrojo kūrėjo veido ir jo visos kūrybos bei veiklos. Taigi, kad taip būtų. Yra kaip tik priešingai!

Sakysime, be gausios periodinėje dabartinės Lietuvos spaudoje rašliavos apie poetą ir revoliucionierių Julijų Janonį, 1957 (poeto 60 sukakties proga) metais Valstybinė Grozinės Literatūros Leidykla Vilniuje išleido du tomus: Julius Janonis — R a š t a i. Pirmame tome sudėti visi to kūrėjo eilėraščiai, jo motinos M. Janonienės užrašyti eilėraščiai. Gale tomo kruopščiai surinkti ir sugrupuoti paaiškinimai apie tuos eilėraščius: kada jie parašyti ar mūsų periodinėje spaudoje atspausdinti ir pñš. Antrame tome sutalpinta visa publicistika: proziniai vaizdeliai, vertimai iš kitų kalbų, straipsniai įvairomis temomis, korespondencijos, laiškai, Janoniui priskirtini kūriniai, poeto rašinių rusų kalba vertimai į lietuvių kalbą; Janonio surinktoji lietuvių tautosaka, jo motinos atsiminimai ir autobiografija. Kruopštus darbas. Pirmasis tų raštų tomas (eilėraščių) turi 433 psl., o antrasis — proza 551 psl. šio didžiulio leidinio redakcinė komisija: K. Korsakas, K. Šmbrasas ir J. Zinkus. Dailininkas V. Galdikas. Visa gerai ir pagirtina. Tačiau, taigi, tačiau... Visą šį dvitomį leidinį, tarytum dvokiančiu mėšlu, užtersia I-jo tomo pradžioje įgrūsta partiečio V. Niunkos propagandinė šlamštynė! Užimanti net keturiolika puslapių. Ji pavadinta: JULIUS JANONIS (1896—1917). Prie jos stabtelėkime ir pažiūrėkime, kas padaroma iš rimtos knygos.

V. Niunka jau antrame savo rašto sakinyje drožia:

„Gimęs neturtingo mažažemio valstiečio šeimoje, gerai pažinęs Lietuvos darbo žmonių skurdą ir sunkų gyvenimą kapitalistinėje santvarkoje, Julius Janonis ankstyvoje jaunystėje stojo į revoliucinės kovos kelią...“

O poeto motina II-me toms knygos tome psl. 487 rašo:

„... Žemės mes nė pėdos neturėjom. (pabraukimai visur

mano J.). Kur mūsų stubelė ir daržas, tai mes mokėjom tris (3) rublius Petruui Kregždei už tą žemę kas metai.“ V. Niunkos vozgūrojimas apie „mažažemį valstietį“ yra įbruktas net Lietuvoje pradėtoje leisti enciklopedijoje („kilęs iš mažažemių valstiečių“, sakoma ten 611 psl.).

Kitoje vietoje V. Niunka jau kimba prie paties rašytojo:

„Kaikurie Janonio jaunų dienų kūriniai, pavyzdžiui, jo straipsniai „Tikyba ir šeimyniškas gyvenimas senovės lietuvių“ ir „Viešasis šiaulių knygynas“, parašyti, matyt, (patingėjo Niunka net pasitikrinti to leidinio II-me tome, kur tie straipsneliai išties atspausdinti) 1913 metais. (Taip tie rašinėliai rašyti tų metų pabaigoje J.), o gal ir kiek anksčiau, rodo, kad šalia gilaus socialinės nelygybės pajautimo ir bręstančių revoliucinių nuotaikų, kurie jau yra būdingi to meto Janonio kūrybai, J. Janonis, pasisakydamas kai kuriais istorijos ir literatūros klausimais, nėra išsivadavęs nuo naivių neteisingų koncepcijų“.

Kasgi ten, tuose rašinėliuose yra klaidinga?

Pirmasis — „Tikyba ir šeimyniškas gyvenimas senovės lietuvių“ buvo referatas, skaitytas šiaulių moksleivių susirinkime. Tam referatui autorius medžiagą ėmė iš istorinių šaltinių: Adomo Bremenso, Dluogošo, Duisburgo chronikos, Arndto Lieflandiečio chronikos ir Strykovskio raštų. Taigi, pats Janonis tame referate nieko pats neišgalvojo, tik perdavė kitų mokslininkų žinias; o antrasis punktas, dėl kurio Niunka bara Janonį, yra paprasta korespondencija apie šiaulių viešąjį knygyną. Kas toje korespondencijoje klaidingo pasakytą? Ogi štai: „...maža tame knygyne lietuvių knygų. Ir iš tikro, tuo tarpu kada rusų knygų katalogas užima porą storių sąsiuvinų, lenkų — vieną storą, lietuvių gi knygų sąrašas vos užima keletą lapelių jau ir taip plonučio sąsiuvinėlio“ (II-sis t. psl. 109). Matykite, Janonis drįso parašyti, kad rusų knygų katalogas užima porą storių sąsiuvinų, o lietuvių tik keletą puslapių jau ir taip plono sąsiuvinėlio „Argi tai nėra, pagala V. Niunka „naivi“ neteisinga koncepcija? O gal toji neteisinga koncepcija pasislėpusi šitame Janonio pasakyme: „Neseniai tapo išrašyta lietuvių knygų, kurių, tiesa, nupirkta nedaug (iš viso apie 40), bet užtat pačios geriausios, kaip „Blūdas“, „Amžina ugnis“, abi „Vai-

vorykštės“ knygi, prof. Niemio dainų rinkinys ir panašios“ (II t. psl. 110). Niunkos galvoje netelpa mintis, jog „buržuazinių“ rašytojų: Lindės-Dobilo, Vydūno ir kt. lietuvių rašytojų knygų gali būti geros. Užtat ir kliedi apie „neteisingas koncepcijas“!

O toliau V. Niunka vartaliojasi komunistinių melų propagandoje, absoliučiai nieko bendro neturinėjoje nė su Janoniu, ne su jo kūryba bei veikla:—

„...Geriausiuose Janonio kūriniuose giliai meniškai išreikšti interesai ir siekimai darbininkų klasės, kurios vadovaujami Lietuvos darbo žmonės pasiekė lemiamą pergalę amžiais kovotoj išsivadavimo kovoj — nubloškė nuo savo pečių eksploatacijos jungą, paėmė į savo rankas valstybės vairą, sutriuškino išnaudotojišką klasių pasipriešinimą, sukūrė socializmą ir kartu su kitomis broliškomis tarybinėmis tautomis sekmingai stato komunizmą“ (I-mas t. psl. 13) arba dar viena, okupantui pataikūno V. Niunkos rašinio ištraukėlė:

„Didžiojo Spalio Socialistinė revoliucija atnešė laisvę ir Lietuvos darbo žmonėms. Užsienio imperialistams, Lietuvos buržuazijai tik laikinai pavyko išplėsti iš Lietuvos darbo žmonių jų laimėjimus. Didžiųjų marksizmo-leninizmo idėjų, Tarybinės šalies laimėjimų įkvėpiami, Komunistų partijos vadovaujami Lietuvos darbo žmonės atkakliai kovojo dėl tarybų valdžios. Ta kova 1940 metais baigėsi pergale. Broliškoje tarybų tautų šeimoje Tarybų Lietuvos darbo žmonės (tuo tarpu jokių laisvai rinktų darbo žmonių tarybų Lietuvoj nėra!) J.). Komunistų partijos vadovaujami galutinai pasiekė visišką socialinės santvarkos pergalę, socialistinės ideologijos, marksizmo-leninizmo idėjų triumfą mūsų respublikoje“. Jeigu tokie melo klidėjimai yra skelbiami propagandiniuose komunistų laikraščiuose, galima suprasti, bet kai šitokie dedami rimtoje knygoje, tada visiem tos knygos ruošėjams ir pačiai redakcinei komisijai tinka, kaip nulietas, rašytojo Liudo Dovydeno apibrėžimas:

„Dabartinė sovietinė kultūra, menas yra biurokratijos šiltadaržis, apdengtas stikliniu stogu, kur rašytojai, poetai, artistai, dailininkai, muzikai eidami ratu į instruktoriaus būgno taktą, sau meluodami, kalba apie laisvę, socialistinį realizmą, kūrybos džiaugsmą, kalba kaip užhipnotizuota budelio auka.

(Nukelta į 3 psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

Dar viena ištrauka:

Vilniuje atsirado net tokia profesija. „siūlytojai“. Persikėlėme į naują butą. Atėjo du vyrukai ir pasiūlė prijungti stoginę anteną — už dvyliką rublių. Vėliau atėjo dar du vyrukai ir pasiūlė perkelti dujinę plytelę į patogesnę vietą.

Bet pabandyk, žmogus, iškviesti meistrus! Telateljė dėl arfenu, pavyzdžiui, malonus balselis jums atsakys: „Nieko nežinau“.

O „siūlytojai“ viską žino ir gali. Aišku, už pinigus.

J. Cicėnas

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materijų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

ALFONSAS GIEDRAITIS

BETEISIO BUITIS VILNIAUS RŪBE

Švariais pirštais — su pagarba autoriui, neeiliniam lietuvių literatūros atstovui, Petriui Taruliui (Juozui Petrėnui) — imu kantiškos storio (500 psl.) romaną Vilniaus Rūbas ir atsargiai sklaidau gražiai, estetiškai Nidos klubo juodu ant balto atspausčius lapus.

Prieš skaitant, prisimenu kokiam tai laikrašty rastus Antano Rūko išmetinėjamus autoriumi, kad užuot plačiau ir išsamiau pavaizdavus ano meto Vilniaus buitį, be reikalo Petr. Tarulis beveik per visus romano puslapius vaikščiojęs nei šioki, nei tokį Vedlūgą, iš kurio skaitytojas nieko gero negalys pasimokyti. Esą, verčiau to darbo būtų ėmis toksai Cicėnas, kuris geriau pažįstas Vilniaus gyvenimą.

Na, sakyčiau, čia skonio dalykas — kiekvienas turime savo asmenišką nuomonę. Bet, norint šiame reikale rašytojo pareigas pavesti žurnalistui, reikia pirma įdėmiau pažvelgti į patį veikalą — Vilniaus Rūbas: iš kokios aplinkos siūly jis austas, kokiomis valandėlėmis margintas ir kokiomis dienelėmis atpastas.

Autorius pradeda labai planingai: to meto Vilniaus valdančiųjų ir valdomųjų buities patetisiku aptarimu, kuriam skiria tik 25 puslapius. Kaip jau visiems žinoma, valdomųjų ir valdančiųjų buities rūbas nevienodas ir iš nevienodos vertės medžiagos pasiūtas. Tą gali paliudyti ir šios dvi ištraukos.

1. "Tokie buvo laikai — vyskupų ir prelatų laikai Vilniuje. Šitą jė norėjo ir norėdami pasakė:

— Pirmučiausia, tegu bus bažnyčios

Ir stojosi bažnyčios. Kaip matai visur atsirado bažnyčios. Daugybė bažnyčių. Kai iš aukščiau patvarkyta, tai ir kyla nuo žemės didingieji bokštai (15 pslp)."

2. "Dar yra ir toks Vilnius — mažųjų vilenėlių miestas. Toks neiškilmingas, neparodomas, o tik sau paprastas miestas, susiskaldęs sodybomis ir skersgatviais, bet drąsiai užtikrintas, neišpasakytai gajus ir jaukumu pritaikytas tiems patiems mažiesiems vilenėliukams.

O jie niekad neglostomi ir nelepunami, dažniau pastumdomi ir paraginami nutilti ir šalin pasitraukti, jeigu diduomenė pasirodo (9)."

Aplamai imant, žmonijos kasdieninės buities esmę sudaro ne aukštasis luomas — valdantieji: duonos (iš mokesčių) gavėjai, bet anas žemasis — duonos gamintojai sau ir valdytojams (mokesčių mokėtojais). Todėl ir autorius visai logiškai pasirinko psichologišką įsijautimu pavaizduoti pačią svarbiąsias — esminę Vilniaus buities sritį, gausią įvairiaspalvių turgų margumynais: prekėmis, vertelgomis, amatininkais, patarnautojais ir kitokiais, tokiam miestui reikalingais asmenimis; nes tikrai tokie ir tesudarė to

meto Vilniaus gyvenimo filmos judomąjį charakterį.

Tokiame jomarkų ir turgų margumyne, autorius surado patį ryškiausią tipą, psichologiniu požiūriu, galintį drąsiai atstovauti visus to meto vilenėlius, įvairiomis priemonėmis kovojančius dėl kasdieninės duonos kąsnio. Jo vardą sutinkame šio romano 30-me puslapyje. Tai Vedlūga. Autorius kruopščiai duoda jo įdomią charakteristiką ir tarytum prityręs detektyvas, pamoko skaitytoją, kaip identifikuoti nepažįstamą praeivį, tematant jo tiktai nugarą.

"Kai žiūri į jo nugarą, — o žmogaus nugarą, ar tu nori, ar slepies, vis tiek viską pasako, jo nugarą padeda suprasti jo gyvenimą, kur būvota, kas matyta, kur žingsniuota, kiek nusivilta ir nusiminta, o taip pat ir kaip daug kartų mėginta nepasiduoti, net dantimis krinta, nagaš ir krumpliais draskyta ir vis ta vadinamoji laimė gaudyta! O ar laimėta kada nors? Greičiausia, kad ne. Jo lietpaltis menčių vietoje nuo ilgo nešiojimo pageltęs. Ir jis pats visas toks panešiotas, aplamdytas, tik tos akys vis dar neramios: kai visas veidas sustingęs, tos akys atvirai juokiasi. Jo akys vis ieško ir kreivomis yломis duria, išduodamos jo nuslepjamus troškimus (30 - 31)."

Nuo čia ir prasideda Vilniaus rūbu apvilktos Vedlūgos nuotykių epopėja, besitęsianti per visus likusius šios storos knygos puslapius.

Kaikas man išsireiškė, kad tai nuobodus dalykas — varginas skaitytoją. Nesusidūrusiems su eksperimentinės psichologijos mokslais ir gyvenimo praktikoje jais nepasinaudojusiems, galbūt, tokiems ir neįdomu. Na, ką gi — skonio dalykas... Bet, man atrodo, kad mokslo vyrams, kaip teisininkams, gydytojams, pedagogams labai naudinga ir intriguojanti medžiaga: tai žmogaus, kaip individo, ryški dvasinės būsenos nuotrauka, į kurią pažiūrėjus, lengvai pramatoma, koksai bus tolimesnis jos originalo veiksmas, kad jau jis atliks tik taip, o ne kitaip.

Vedlūga — tasai Vilniaus rūbo (buities) prototipas nėra šiaip sau nei šioks-nei toks palaikis. Jis daug vargsta, alkanauja — bažnyčios pelės gyvenimu gyvena; nemokytas, bet imlus mąstytojas, pačiu gyvenimo dugnu rėpliojantis, bet tvirtai tikintis savo šviesia ateitimi. Vieną kartą jis atšipusiai kurpiauš nagais užsikabins kokios nors atsitiktinumo briaunos, pasišokęs į viršų ir atsiplėš nuo padugnių...

Kunigai turi lengvą ir sotų gyvenimą pinigų kolektavimu iš tikinčiųjų. Tai realiausias lengvos duonos pavyzdys. Vedlūga irgi bando panašiai: bažnyčioje slaptai atsikerpa gerą gabalą vieno šventojo statulos apsiausto, sukarpo jį į mažus gabalėlius ir, nuvykęs provincij-

jon, pradeda visokiems vargų prispaustiems dalinti juos, su jo paties išgalvojimais ir patarimais.

Ir — stebūklas! Nelaimingųjų vargo naštos krinta, o Vedlūgos padėtis kyla, kaip ant mielių!... Jis jau plačiai žinomas net miesto diduomenės poniautėms. Vedlūga o, o! Dabar pinigais prikimštos jo visos kišenės ir visi gilesnieji buto plyšiai. Bet, ach, nelaimė! Ateina policija, iškrapšto iš visų plyšių ir jo drabužių didelę krūvą pinigų. Juos, nesuskaitę nė kratos protokolo nerašę, konfiskuoja, o patį Vedlūgą areštuoja, kaip apgaviką — šarlataną. Bet jam byla nekeliama: diduomenė jį išgelbsti, bijodama, kad pati nebūtų sukompromituota, kaip su juo turėjusi bičiuliškus ryšius. Tai šautuvų buožėmis slaptai prastumiamas per demarkacinę liniją atgal Vilniaus kraštan — vėl paliktas be cento ir be duonos kąsnio.

Baugi buvo Vedlūgai ta kelionė atgal į nežinią miškų krūmokšniais ir pelkių takeliais, lietuvi pilant ir vėjams stūgaujant, kol pagaliau jis išnairo iš drėgnos miško globos ir pasiekė mažą ūkelį, ir, kai (veikalo atomazgoj) jis priėjo prie trobelės durų, ir kol jis išdriso jas atidaryti, tai reikia perskaityti 16 puslapių, vaizduojančių jo dvasinius išgyvenimus (472 - 488). Gal Vedlūgai tai užėmė tik porą minučių laiko, bet kiek jis per tą laiką pergyveno?!

Kadaise buvau skaitęs Dostojevskio Nusikaltimas ir Bausmė (jėjo į kursą), kur irgi apstu dvasinės chirurgijos, bet panašaus 16 puslapių pavyzdžio niekur kitur literatūroje ligi šiol nebuvau aptikęs. Man regis, kad Petras Tarulis tokiu žmogaus psichologinių momentų pedantišku analizavimu ir stengėsi pralenkti visus ligi šiol pasaulinėje literatūroje įsitvirtinusių rašytojų - romanistus. Patys rezultatai rodo, kad tas jam šimtaprocentiniai pavyko. Tuo jis ne vien lietuvių, bet ir pasaulinėje literatūroje save įstam-

žins, nes visai neabejoju, kad šis jo veikalas po kiek laiko pasklis po mūsų pasaulį ir kitomis kalbomis.

Vilniaus Rūbas — vienas iš tokių romanų, kurį pradėjus skaityti, nebegali atsitraukti ligi paskutiniojo puslapio pabaigos. Štai vienas vaizdas viską praradusio Vedlūgos padėties palyginimas:

"Negalvodamas jis nesipriešina nesąmoningam instinktui, kaip nieku dėtas šios žemės paprastas gyvas sutvėrimas. Senuoju įpročiu nusigrįžta nuo vėjo, plačiai atsistoja ir ima pavaitodamas, tarytum jam skaudėtų, pamažu šlapintis. Sakytum kaimo trobelininko nukankintas kuinas, kai reikia vežimaitį į statų kalnelį užtraukti, kuinas sustoja vienai minutei. Nes kuinas, daugelį metų į sunkius vežimus kinkytas, mazguotu botagu plaktas, sunkiais keliais varinėtas, turi gyvenimišką patyrimą, iš gilumos plaučių atsikvepia, nusišlapina, ir tada tikrai jam pasidaro lengviau.

Ir Vedlūgai lengviau. Jis pakelia akis, trytum šviesiau pasidarė. Atsigrįžta. Ir žiūri. Neveikiamas slogutis palengva pradėdama sklaidytis. Vedlūga

(Tęsinys 4-tam psl.)

SPAUDOS PABIROS

(Atkelta iš 2-ro psl.)

Tai dar slogiau būgnas atsiliepia mūsų žemėje — Lietuvoje. Matome iš senųjų ir naujųjų rašytojų, poetų, dailininkų, muzikų kylančius nuo mūsų derlingos žemės tikrai didelius talentus. Ir jais džiaugtis dera ir būtina. Bet džiaugsmas dingsta, regint juos tokiam pat šiltadaržyje, einančius ratu instrukcijos baimėje, cirko šuns geismu pataikyti į taklą..."

O, poetė ir nepailstantis kovotojas Juliaus Janoni! Argi tu, savo idealizmo vedamas, už tai kovojai ir žuvai? Ne! Bet tu pats negali kalbėti, nes ten ne tik mirusiems, bet ir gyviesiems uždrausta laisvai kalbėti...

Cosmos Parcels Express Corporation
PRISIJUNGUSI PRIE PODAROGIFTS, INC.

★

PRIIMA LIETUVOJE GYVENANTIEMS GIMINĖMS UZSAKYMUS BUTŲ, O TAIP PAT, SOVIETŲ GAMYBOS PREKIŲ: — AUTOMOBILIŲ, ŠALDYTUVŲ, TELEVIZIJOS APARATŲ, SKALBIAMŲ MAŠINŲ, PRODUKTŲ IR T. T.

★

INFORMACIJŲ IR NEMOKAMŲ KATALOGŲ GALITE GAUTI VYRIAUSIOJE ĮSTAIGOJE ARBA VISUOSE MŪSŲ SKYRIUOSE.

Cosmos Parcels Express Corporation

45 West 45th Street, New York, N. Y. 10036

Tel. CI 5-7905

POV. DIRKIS

Liepsnos tapyba ir tapytojas inž. M. Ivanauskas

Menas pasireiškia per architektūrą, skulptūrą, tapybą, poeziją, muziką, šokį, vaidybą, grožinę literatūrą. Žmonės, kurie tą kūrybinį darbą dirba, vadiname meno darbuotojais — menininkais. Šiame rašinyje, ir noriu pakalbėti apie vieną liepsnos tapybos šaką ir architektą — menininką inž. M. Ivanauską.

Liepsnos tapyba įdomi ne tik meno atžviigiu, bet ir savo technika, kurią naudoja inž. Ivanauskas. Pirmu žvilgsniu tai būtų lyg savotiški grafikos kūriniai, atlikti natūralaus medžio lentose, presuoto medžio drožlių lentose, kamščio plokštėse, kartono ir popieriaus medžiagoje. Čia rudos spalvos vaizdai — kūriniai atsiranda ne dažų ar tušo pagalba, bet liepsnos. Liepsna įgudusio tapytojo rankose duoda tą savotišką tapybos būdą. Inž. Ivanauskas tą savo tapybos techniką ir pavadino liepsnos tapyba. Esmėje tai yra svilvinimo ar apsilvimo technika. Ieškant naujų efektų ir dar didesnio spalvos tirštumo ar subtilumo, reikia taikyti įvairūs papildomi deginimo būdai. Tam vartojama skystas švinas, įkaitinti metalo gabalai ir t. t.

Pagrindiniai Ivanausko kūrybos įrankiai yra: deglas, įkaitintas atsuktuvus, lituoklis ir elektros šildytuvų vielos — spyruoklės. Projektas pirmiausia paruošiamas pieštuku. Pagrindinės linijos suvilgomos žiebtuvėlių skysčiu ir degtuku uždegamos. Vėliau, atatinkamiems atspalviams išgauti, vartojami jau anksčiau minėti įrankiai. Atatinkamiems atspalviams išgauti, kaip kurios vietos uždegiamos akmenukais, sraigtais, vinimis, smėliu ar žeme. Liepsnos įraižytas medis nuplaunamas muilo milteiais. Tuo būdu sustabdomas degimas ir kartu nuvalomas kūriny.

Zurnale "Cicero Life" žurnalistė J. Thompson inžinierių M. Ivanauską pristato kaip nepaprastą menininką — tapytoją ir tos tapybos pradininką. Cituodama jo paties žodžius: "Liepsnos tapyboje netenka ribotis tik vienos rūšies menu, nes kūrybos laukas yra labai platus. Galima kurti impresionistinius, abstraktinius, natūralistinius, klasikinius ir ekspresionistinius kūrinius..."

Ta pati žurnalistė primena, kad inž. Ivanauskas 1965 m. sukūrė ir įteikė buv. JAV viceprez. R. Nixonui jo portretą. Taip pat didelio dėmesio yra susilaukęs liepsna atliktas J. Kennedžio portretas, pavadintas "Tragedija". Jis žadama išstatyti 1968 m. pavasarį Miunchene įvykstančioje tarptautinėje parodoje. Po to ši kurinį autorius mano atiduoti Kennedžio muziejui Bostone. Inž. M. Ivanauskas yra surengęs savo kūrinių eilę parodų. Be to, apie liepsnos tapybą jis rašo knyga.

Inž. Ivanauskas yra surengęs architektūros parodą Brazilijoje, San Paulo mieste, Mokslo ir Technikos muziejaus rūmuose. Pagal muziejaus registraciją parodą aplankė virš 600,000 žmonių. Chicagiečiams dailininkas yra pažįstamas iš 1964 m. įvykusios lietuvių dailininkų religinių kūrinių parodos. 1965 m. Cicero mieste buvo surengęs savo kūrinių parodą, kurią atidarė Generalinis konsulas Dr. P. Daužvardis. Atidaryme dalyvavo ir aukšti Cicero miesto pareigūnai. Parodoje buvo išstatyta virš 150 darbų. Liepsnos technikos darbų paroda, kaip teigė jos autorius, buvo pirmutinė ne tik Amerikoje, bet ir visame pasaulyje. Ne be reikalo autorius sako: "Mano troškimai po 30 metų ieškojimo išsipildė".

Autorius savo kūrybą dedikavo jaunajai kartai.

BETEISIO BUTIS

(Atkelta iš 3 psl.)

ryžtingai krankštelėjo. Ir net pats nustebo pakilusia nuotaka." (444).

Giliau analizuojant veikalą, išryškėja jo pagrindinio herojaus - Vedlūgos, kaip nukriausių valdomųjų parinkto tipo universalumas; taigi, tinkamas visiems amžiams — nuo pasaulio pradžios ligi, galbūt, jo pabaigos. Nes visais laikais visur taip buvo ir, atrodo, dar ilgai taip bus. Policija niekad nesuminės anų ir nekonservuos jų aukso, palociuose ar maldyklose dievo vardu surankioto iš vargdenių, kuriems anie nieko nepadėjo. Bet visados bus suimnėjami ir pavieniai vieno lito banknotėliai iš visų plyšių iškraptomi (266), konfiskuojami ir negražinami tokių vedlūgų, kurie savo praktiškais patarimais nelaimingiesiems vargšams žymiai daugiau yra padėję, negu anie. Juk jeigu ne — tai tokie vedlūgos neturėtų klientų.

Ir šiame krašte ne vienas šio veikalo skaitytojas pasijus be teiseo Vedlūgos padėtyje (pav. aš pats į savo draugo laidotuves buvau bosas paleistas tikslai 2 valandom; nors laidotuvės buvo už 30 mailių — kitame mieste; kai pavėlintai grįžau — gavau "final check". Taigi, beveik 10 metų sąžiningai vienoje vietoje išdirbęs, staiga buvau atleistas be rimto pagrindo, ir net Labor Law Enforcement nieko negalėjo man padėti. O gaus tu kitą darbą, persirites per 50-tį amž. — pakabintas tarp dangaus ir žemės: į darbą — peršenas, į pensiją — perjaunas. Tik viešintele šio krašto kultūrine pažanga darbininkai gali pasi-džiaugti — tai, pagaliau, fizinio smurto prieš beteisį darbininką jau nevertojimu: bosas, išmesdamas iš darbo, atima duoną, tai atima, bet nors antausių neapskaldo, kaip policininkas Kaciūsis Vedlūgai (286). Ot,

Mikalojus Ivanauskas
Marija Gimbutienė
(liepsnos tapyba)

čia tai jau daug per 100 metų atsiekta! Nieks nepasakys, kad tai nekultūra).

Vilniaus Rūbas autoriaus puikiai pasiūtas: pilnas stilistinių puošmenų, patarlių, priežodžių, palyginimų, todėl tinkamas visokio išsilavinimo skaitytojams, o literatūros mėgėjai kaip kuriuos išsireiškimus net atmintinai išmoks.

Kad nepamirštume anuometinių gyvosios kalbos įpratmenų (liter. vad. barbarizmais, archaizmais), autorius keliose vietose pakartoja tokius, kaip buinus, dūšia, skupiai. Tačiau, nemaža yra ir naujadarų: šventablyvas, čiudrala, pavaliai etc.

Vilniaus Rūbą autorius siuvo gerai išgalasta adata, pridėdamas stiproką dozę komiško elemento, kas, be abejo, gyvina romano turinį ir linksmai nu teikia skaitytoją. Bet su vienu tragikomišku optimizmu nenorėčiau sutikti; tai, kad Naručio ežere sugauti ir turgaus pintinėse suspausti "niurna ir čėza atžagareiviai vėžiai, linksmai (pabr. A. G.) laukdami, kol pagaliau pateks į verdantį katiliuką 27)." Veikalas vaizduoja beteisio žmogaus pergyvenimus.

P. Tarulis, VILNIAUS RŪBAS,

Romanas, 495 psl., Nidos Knygų Klubo leidinys Nr. 60, 1966.

Kaina: nariams — minkštais viršeliais 2.50 dol.; kietais — 3.00 dol. Nenariams — 25% daugiau.

Printed by Nida Press, 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11, Gt. Britain.

TURISTAS ROJUJE

Žmogus nusimirė ir nuėjo į rojų. Atvykęs jis iš karto nusivylė. Viskas čia buvo kaip žemėj. Jis paklausė pareigas einančio angelo, ar jis negalėtų pamatyti, kaip atrodo pragara? Angelas atsakė okey. Atvykęs į pragarą jis džiugiai nustebo. Viskas čia buvo kaip tikrame rojuje. Grįžęs atgal į rojų žmogus atsiprašė angelo negalėsiąs čia pasilikti, einas į pragarą. Angelas atsakė okey.

Kaip nustebo žmogelis grįžęs į pragarą, viską radęs čia visiškai kitaip negu pirmą kartą. Buvo tamsu, tvanku ir trošku. Visur pilna lavonų. Pasibaisėjęs jis nuėjo pas patį šetoną, paklausti ką reiškia, kad viskas kitaip, negu buvo pirmą kartą jam čia atvykus.

Šetonas nusijuokė: "Pirmą kartą atvykęs buvai turistas..."

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLJONUS dolerių savo apdraus tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijū. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

HOTEL "CRYSTAL". ŠITAME VIEŠJUTYJE AŠ GYVENU. L. KVECAS

Lenkai apie Putiną

Varšuvos laikraštis "Życie Warszawy" š. m. liepos 2 d. nr. 156-apie poeto rašytojo Vinco Mykoliaičio Putino mirtį parašė sekantį straipsnelį:

Š. m. birželio mėnesį Lietuvoje netoli Kauno, pušyno supamoje viloje, mirė Lietuvos garsus rašytojas — poetas Vincas Mykoliaičis — Putinas. Jis turėjo 74 metus amžiaus. Buvo filosofijos daktaras, Kauno ir Vilniaus universitetų profesorius, Lietuvos STR mokslo akademijos narys, poetas, apsakų rašytojas, dramaturgas, kritikas.

Prieškariniame laikotarpyje Putinas buvo kunigas, bet metė kunigo sutaną ir parašė garsią apysaką "Altorių šešelyje".

Paminėtina, kad Putinas mėgo lenkų literatūrą ir iš jo pluksnos išėjo vertimai Adomo Mickevičiaus kūrinių "Krymo Sonatos" ir "Konradas Valerodas" ir taip pat veikalas "Adomas Mickevičius ir lietuvių literatūra" (1955 m.) Līga ir mirtis jam neleido baigti "Pan Tadeusz" vertimo.

Paskutinė Putino knyga yra eilėraščių ir vadinasi "Langas". Tą knygą puošia naujoviška Vytauto Valušio grafika. Per ūkanas, kurios visada supo didžiojo poeto sielą, visuomet prasiveržia saulės spinduliai. Jo eilėraščiuose jaučiamas kiekvieno žmogaus gerbimas, skaitome apie paukščius, kurie gieda visą dieną tą pačią giesmę, (o poetas prašo, kad jie nesustotų giedoti, skaitome apie nemigos naktis, kada nepadedą jo

kie vaistai, apie invalidą be rankų ir kojų, apie mirusio draugo naktinį vizitą...

Lūdna Putino poezija. Putino poezija yra žmonių poezija. Bet kartu saulėta ir kaip kristolas švari. L. Kvecas

Skruzdėlių farmos

Išmaningi žmonės visaip išsimano padaryti pinigą

Los Angeles apylinkėse yra pagarsėjusi Dėdės Miltono skruzdėlių farma, kuri pelningai verčiasi savo vieno "farmerio" "darbininko" ir jo vaikų rankų darbu.

Prieš keliolika metų Los Angeles Times laikraštyje buvo įdėtas Cossman & Levine Inc. skelbimas, kad yra "reikalingi žmonės skruzdėlėms rinkti." Tokių žmonių atsisaukė apie 50, bet "dėdė" Levinas nusamdė tik vieną, Ken Gidney, kuris turi žmoną ir 9 vaikus ir dabar šeimai kas savaitę parneša iki \$3,000s čekį. Visas jo darbas rankioti skruzdėles. Tam darbui Ken Gidney iš viso būrio kiekvieną kartą pasirenka po keletą vaikų talkininkų.

Dukart per savaitę Gidney atveža į farmos ofisą Los Angeles mieste maišą skruzdėlių, šeimomis uždarytų polietileno induose, iš kurių skruzdėlės yra perkeliama į plastikines dėzes — skruzdėlių "farmas" ir pardavinėjamos mėgėjams panašiai kaip aukso žuvelės stikliniuose induose arba paukšteliai narvuose. Tokias skruzdėlių farmas dėžėse mielai perka pasiturintieji biznieriiai laikyti ant savo stalo, dantistai savo kabinetuose, kad pacientai, su-

sidomėję skruzdėlių gyvenimu ir darbu pamirštų dantų skaudėjimą, ir kt.

Pasirodė, net skruzdėles rinkti reikia gerai mokėti kaip. Į vieną indą galima dėti ir vienoje "farmoje" apgyvendinti tik to paties skruzdėlyno gyventojas. Sumaišius su kito skruzdėlyno gyventojomis, be matant prasideda karas. Nors skruzdėlės savo tautos mirusias nares laidoja su ceremonijomis ir "meile", bet kare užmuštas priešas jų nelaidoja,

o kanibališkai suryja. Visą skruzdėlių gyvenimą galima stebėti per permatomas plastikines "farmos" sienelės.

Į tokias plastikines farmų dėzes įdedama parinktos ir paruoštos (diatomaceous) žemės. Sulcidus skruzdėles, šios be matant griebiasi darbo, parododamos stebėtiną organizaciją ir tvarką. Vienos tuoj puola kasti tunelių, kitos nešti, stumti ir vilkti statybines medžiagas — dažnai už save didesnius krislus, trupinius ir t. t., laidoja savo mirusias nares (visuomet "farmos" šiaurės rytų kampe), laiko susirinkimus, neša ir į sandėlius deda maistą, prausiasi ir sportuoja (ristinėmis). Maistui skruzdėlės labai mažai reikalauja — keletu trupinių duonos ir medžio lapo atkarpą, ir po keletą lašų vandens. Tokiose kalėjimų farmose skruzdėlė išgyvena po metus laiko.

Renkant skruzdėles, reikia vengti, kad į indą nepatektų skruzdėlių karalienė ir "vyrai", o vien tik bergždžios darbininkės.

8 PAGRINDAI, KODĖL PODAROGIFTS, INC. PRITRAUKIA TUKSTANČIUS MŪSŲ KLIENTŲ,

KURIE SIUNČIA DOVANAS Į USSR

1. Jiems nereikia gaišti laiko, superkant ir nešant siuntinius į persiuntimo įstaigas.
2. Jie neturi spėlioti dydžių ar spalvų.
3. Jie sutaupo visus muitus, įpakavimo ir persiuntimo mokesčius.
4. Jie pasirenka ypatingą dovaną: automobilį, motociklą, televizijos priimtuvą, radijo aparatą, šaldytuvą arba
5. Jie įsigyja PREKIŲ PIRKIMO ORDERĮ, su kuriuo jų giminės jiems patinkamas prekes gali įsigyti Vniešposyltorg'o

DOLERIŲ KRAUTUVĖSE

6. Jų giminės gali įsigyti maisto produktų, audeklų, drabužių ir avalynės tinkančius jų skoniui ir pritaikintus.
7. Jie taupo laiką, nes tuo atveju nėra gabėnimo per Atlantą.
8. Jie sutaupo pinigų, nes DOLERIŲ KRAUTUVĖSE prekės yra labai žemomis kainomis.

APLANKYKITE MŪSŲ PARODINĘ SALEJ NEW YORKE

Siųskite savo užsakymus ar klausimus į

PODAROGIFTS, Inc.

(VIENINTELIS DOVANŲ ATSTOVAS JAV-se)

220 Park Avenue South (kampas 18-tos g-vės)

New York, N. Y. 10003

Tel.: 212 - 228-9547

arba į prie jo prisijungusias firmas:

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

45 West 45 St., New York, N. Y. 10036

Tel.: 212 — CI 5-7905

arba į bet kurį jų skyrių

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106

Tel.: 215 — WA 5-3455

arba į bet kurį jų skyrių

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

1530 Bedford Ave., Brooklyn, N. Y. 11216

Tel.: 212 — IN 7-5522

arba į bet kurį jų skyrių

Mikalojus Ivanauskas — Skulptūros fragmentas (liepsnos tapyba)

DR. J. DAUPARAS

ZEMĖS ŪKIO MOKSLAI SENAJAME VILNIAUS UNIVERSITETE

(Papildymas veikalo "Zemės Ūkio Švietimas. Studija"
Skyrelio "Zemės Ūkio Švietimas Lietuvoje", 123 psl.)

XVIII šimtmečio antroje pusėje Vakarų Europoje atsirado ir auga susidomėjimas gamtos mokslais. Didėjo ir jų tematika. Ūkinės ir ekonominės sąlygos vertė to meto valdovus ieškoti naujų pajamų šaltinių. Krypo dėmesys į žemės ūkį. Buvo ieškoma ir ten didesnių pajamų. Ypač susidomėjimas žemės ūkiu sustiprėjo, kai Albertas Thaeras (1752—1828) ir dr. Justus von Liebig (1803—1863) pradėjo garsėti savo atradimais bei patyrimais gėlininkystėje, daržininkystėje ir bendrai žemės ūkio srityje. (Žiūr. Dr. Dauparo "Zemės ūkio švietimas, Studija" 37-40 psl.). Toji banga ir žinios pasiekė ir Lietuvą. 1793 m. lapkričio 23 dieną Lietuvos valstybės seimas Gardine priėmė nutarimą perduoti Lietuvos vyriausiajai mokyklai (taip tada buvo vadinamas Vilniaus universitetas) prie Naujosios Vilnios esantį Verbų dvarą arba kitą Vilniaus apylinkėje esantį karališkąjį žemės ūkį, kuris duoda per metus apie 5,000 zlotų gryną pajamų. Šią sumą ir iš tam ūkiui priklausančių kaimų surinktas sumas seimas pavedė panaudoti įvairių žemdirbystės ir daržininkystės tiriamųjų darbų organizavimui bei žemdirbystei naudingų žinių sklaidimui, žemės ūkio kultūros kėlimui. Šis seimo nutarimas yra pirmas teisinis aktas Lietuvoje žemės ūkio mokslų tyrimų centrui įkurti. Gaila, jis tuoj pat nebuvo įgyvendintas. Sutrukė prasidėję nauji politiniai įvykiai: Lietuvos-Lenkijos trečiasis padalinimas, sukilimas, krašto administracijos reorganizavimas ir kt. Minėtas Gardino seimo nutarimas nebuvo užmirštas: 1803 metais Vilniaus universitete buvo įsteigta agronomijos katedra. Tai buvo pirmoji agronomijos katedra prie universiteto Europoje. Ši katedra pradėjo darbą tik 1819 metais; nebuvo pasiruošusių profesorių. Pirmuoju dėstytoju čia buvo Kajetonas Krasovskis dėstęs 1819—1822 metais (pirmiau universitete dėstęs fiziką). Žymiai rimtesnis kandidatas prof. Mykolas Očapovskis (1788—1854) šiam darbui Vilniaus apygardos mokslų globėjo A. Čartoryškio nebuvo patvirtintas. Jis išaištas į Vakarų Europą susipažinti su čia kuriamais naujais žemės ūkio mokslais. Grižęs iš užsienio M. Očapovskis 1822 metais buvo išrinktas agronomijos profesoriumi ir katedros vedėju. M. Očapovskis čia dirbo ir šias pareigas ėjo iki Vilniaus universiteto uždarymo 1832 metais. Jis yra parašęs: "Dirvožemio mokslo pagrindai" (Zasady agronomii czyli nauki ogruntach 1819 metais apie 200 psl.); "Agronominės Chemijos pagrindai" (Zasady chemii rolniczej) 1819 metais apie 150 psl.; "Žvilgsnis į žemės

ūkį šaltesnio klimato juostoje" (Rzut oka na teraźniejszy stan gospodarstwa w klimacie polnocnym) 2 tomai apie 850 psl. 1828—1830 m.; "Dirvos paruošimas ir pasėlių priežiūra" (O roli, jej uprawie i pielęgowaniu roślin gospodarskich) apie 150 psl. 1825 metais.

Be prof. M. Očapovskio rašė ir kiti Vilniaus universiteto dėstytojai mokslinius veikalus žemės ūkio klausimais. Iš tokių paminėtini yra šie: a) Vilniaus universiteto chemijos katedros prof. Ignas Fonbergas 1827 metais išleido chemiją "Chemijos pagrindai apskričių mokykloms" (Wiadomości początkowe z chemji dla szkół powiatowych); "Druskininkų mineraloginių vandenų aprašymas" 1838 m. b) Vilniaus universiteto prof. Romanas Simanavičius 1806 parašė veikalą "Šių laikų mineralogija" (O stanie dzisiejszym mineralogii) apie 200 psl. c) Gydytojas prof. Ignas Jakovickis 1827 metais parašė moksliniais pagrindais paremtą mokykloms mineralogiją — "Mineralogijos panaudojimas mene, amatuose, pramonėje ir žemės ūkyje" (Mineralogia zastosowana do sztuk, rzemiosl, fabryk i rolnictwa). d) Žymus botanikos prof. Stanislovas Jundyla Vilniaus universitete dėstė botaniką 1802—1823 metais ir čia įkūrė botanikos sodą.

Šie ir kiti veikalai sudarė lyg ir žemės ūkio vadovo biblioteką visais žemės ūkį liečiančiais klausimais. Jis (M. Očapovskis) pabrėždavo, kad žemės ūkio pažangos spartumas ir didumas priklauso nuo žemės ūkio mokslų teorijos ryšio su praktika žemės ūkyje. Agronomijos katedra tada dar neturėjo žemės ūkio. Todėl žemės ūkio tyrimams ir praktikai nebuvo sąlygų. Siekdamas šią kliūtį nugalėti, M. Očapovskis 1823 metais parašė ir įteikė Vilniaus universiteto tarybai "Praktikinio žemės ūkio instituto" trumpai Agronomijos instituto veikimo nuostatų projektą. Pagal šį projektą Agronomijos institutas turėjo sudaryti studentams sąlygas praktiškai susipažinti su žemės ūkio tvarkymu, pasitobulinti ūkininkaujantiems ir vykdyti žemės ūkio tyrimus. Tuo būdu M. Očapovskis lyg projektavo prie Agronomijos instituto įkurti praktinę žemės ūkio mokyklą ne vien bajorų, bet ir valstiečių vaikams.

Universiteto tarybos sudarytoji specialia komisija M. Očapovskio paruoštąjį Agronomijos instituto projektą peržiūrėjo, atsvarstė Fizikos-matematikos fakultetas ir pristatė universiteto tarybai tvirtinti. Taryba projektą pripažino tinkamu ir persiuntė jį Vilniaus apygardos mokslų globėjui A. Čartoryškiui ir Rusijos švietimo ministeriui. A. Čartoryškis sumanymui pritarė. Be to, jis pasiūlė kurti specialų žemės ūkio institutą

prie Vilniaus universiteto žemės ūkio ekonomams, buhalteriams, ūkvedžiams, valsčių viršaičiams, girininkams bei kitiems specialistams ruošti. Universitetas iš dalies atsisveikė į globėjo pageidavimus, bet nepritarė organizavimui dviejų tipų institutų. Atsirado sunkumų ir dėl žemės ūkio Agronomijos institutui. Universitetas, padrasintas Vilniaus apygardos mokslų globėjo, 1823 metais įkūrė Agronomijos institutą universitetui priklausančiame šventikųjų palivarke žemės ūkio mokyklos vardu. Jai vadovavo prof. A. Očapovskis. Tais pat metais universiteto taryba paskyrė minėtai mokyklai lėšų sekms ir žemės ūkio padargams pirkti.

Tuo pačiu metu buvo ieškomas tinkamas žemės ūkis, kuriame Agronomijos institutas galėtų tinkamai išplėsti savo veikimą. Pagaliau nutarta Agronomijos institutui skirti netoli Vilniaus esantį Pilelės (Zamaczek) dvarą. Visi steigimo formalumai buvo atlikti 1828 metais. Tik dabar Agronomijos institutas pradėjo veikti savo tikroju vardu.

1828 metais Vilniaus universitetas paskyrė Mykolą Fričinskį (1792—1859) Agronomijos instituto direktoriumi, pripažino jam ordinarinio profesoriaus vardą ir 1,000 rublių algos metams. Institute jis skaitė žemės ūkio ir sodininkystės - daržininkystės kursą. Jo paskaitų rankraštis išliko Vilniaus universitete. M. Fričinskis mokėsi garsaus žemės ūkio mokslų kūrėjo Albrecho Thaero žemės ūkio institute. Bet jis neturėjo tokio gilaus teorinio ir praktinio pasiruošimo kaip M. Očapovskis. Jis (M. Fričinskis) parašė ir rankraštyje paliko "Agronomijos mokslų kursas" (Kurs agronomiji) ir "Žemės ūkio istorija" (Historija rolnictwa). Prie Agronomijos instituto Pilelėje buvo įsteigta žemės ūkio mokykla su bendrabučiu, 10 agronomų, 10 miškininkų ir 10 parapijinių mokyklų mokytojų paruošti. Joje galėjo mokytis ir ūkininkų bei baudžiauninkų vaikai.

1832 metais gegužės 1 dieną Rusijos valdžia uždarė Vilniaus universitetą ir Agronomijos institutą. Pilelės dvaras buvo išnuomotas tam pačiam M. Fri-

činskiui. Perimant Agronomijos instituto turtą buvo sudaryta inventorizacija. Iš jos matyti, kad institutas turėjo turtingą biblioteką, naujausio tipo žemės ūkio padargus bei mašinas, veislinius galvijus, merinusių veislės avis, taikė anų laikų modernias ir pažangias ūkininkavimo formas bei būdus.

Tuo pačiu metu (1832 m.) Vilniaus universitete buvo uždaryta 3 fakultetai: fizikos-matematikos mokslų, moralinių ir politinių mokslų ir literatūros ir meno mokslų. Vilniaus universiteto vardas buvo panaikintas. Vilniuje buvo palikta medicinos fakultetas pavadintas "Imperatorinė medikochirurginė Vilniaus akademija" ir Teologijos fakultetas pavadintas "Dvasinė Vilniaus akademija". Šias abi akademijas Rusijos vyriausybė Vilniuje uždarė 1842 metais.

SALTINIAI:

1. Mykolas Biržiškos "Senasis Vilniaus Universitetas", 1955 m. laida.
2. Lietuvos TSR Žemės ūkio ministerijos mėnesinis žurnalas "Žemės ūkis", 1966 m. spalio mėn. Nr. 10, Straipsnis "Žemės ūkio mokslinio centro gimimas Lietuvoje", šio straipsnio šaltiniai: LTSR centrinio valst. istorijos archyvo bei VVU mokslinės bibliotekos rankraštyno dokumentai; Gardino seimo dokumentai Leningrado viešojoje bibliotekoje.

Peržiūrint...

(Rašo Mirga Pakalniškytė "Čikagos Aukš. Lituanistinės Mokyklos žurnalo "Tėvynės Atgarsiui" Nr. 2)

Žurnalo recenzijų skyriuje "Lietuvišką Knygą Perskaicius" straipsnelio autorė rašo:

Savo dešimtam numeryje "Metmenys" patalpino Algimanto P. Gurecko straipsnį — "Laisvės kovos metodiką peržiūrint".

Susirūpinęs tautos likimu ir priimdamas dėmesin dabartinę pasaulio tvarką, Gureckas šalta ir logiškai išdėsto faktus, liečiančius Lietuvos poziciją tarptautiniuose santykiuose ir jos išlaisvinimo viltis ateičiai.

Zvelgiant į dabartį reikia neuokais susirūpinti, nes Lietuvos padėtis yra beveik beviltiška. Rusai taip smarkiai kolonizuoja Lietuvą, kad po kelių metų jie jau sudarys krašto daugumą, turinčią daugiau tei-

(Nukelta į 7 psl.)

KODEL KUMSKIS PRALAIMĖJO?

Šis klausimas rūpi kiekvienam lietuviui. Gilią pralaimėjimo priežastis rasite aprašytas Dr. K. SIDLAUSKO knygoje AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA. 102 psl. Kaina \$1.50. Dr. Sidlauskio knyga galima gauti NAUJIENOSE. Knyga bus išsiųsta, jei atsiųsite čekį arba Money Orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted Street, Chicago, Illinois 60608

Dešimts ar daugiau egzempliorių užsisakiusiems platintojams duodama nuolaida.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Sidlauskio knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

KOMPLEKSAI IR INTELIGENTIŠKUMAS

Kiekvienas yra pergyvenęs menkavertiškumo kompleksą — nors ir per akimirka. Jei ant švenčių stalo paverčiamas stiklas, jei pasakojamas anekdotas ir niekas nesijuokia, jei pakvietimas nepriimamas arba laukiamas negaunamas, tatau ryškiai užgauna žmogų. Tačiau tai yra normalūs savijautos svyravimai, kurie greit užmirštami. Kas turi tikrą menkavertiškumo kompleksą, nuolat gyvena lyg Alpių slėgiamas — jam visi kiti žmonės atrodo pranasesni ir garbingesni, ir dėlto naudojamės desperatiškos pastangos, kad tą tikrąjį arba įsivaizduotąjį trūkumą galėtų nugalėti. Šitas kompleksas gali paveikti visą asmens elgseną. Kalbama apie Napoleoną taip, kad jis užkariavo milžinišką imperiją ir vedė karaliaus dukterį dėl to, kad tuomi norėjo iškilti virš savo mažo ugio ir savo paprastos kilmės.

Menkavertiškumo kompleksas nieko bendro neturi su inteligentiškumo stoka. Negabiešiams jis yra nežinomas. Intelligentiškumas yra kaip tik tokia savybė, kuri įgalina žmogų registruoti kitų pranašumą ir savo atsilikimą. Nusivylimai yra dažniausiai perdėto savęs stebėjimo paseka. "Kas savyje jaučia menkavertiškumą", — sako vienas psichologas, — "dažniausiai yra dvasiniai gabūs, bet neurotiniai atsilikę." Bet kodėl inteligentiški žmonės prieina prie tokio įsitikinimo, kuris paraližuoja savęs gerbimą? Sekantieji pavyzdžiai turėtų išryškinti keletą priežasčių:

1. Laukiama per daug meilės ir dėmesio. Jauna mergaitė, kuri, kaip vienintelis vaikas, tėvų buvo lepinama ir dievinama, išteka. Tačiau vyras yra rimtas ir santūrus. Dėlto šita žmona įsikalba sau, kad ji nėra tikrai mylima. Kad šitą netikrumą paslėpus, ji metasi į puošnų "Make-up" ir flirtuoja su kiekvienu vyru. 2. Per daug laukiama iš savęs. Jaunas vyras nori pasidoryti žymiu pianistu. Dabar būdamas trisdešimt šešių metų amžiaus, jis yra nusivylęs ir laiko save subankrutavusia asmenybe, nes jis groja tik šokių kapeloje. 3. Pergreitas nusivylimas. Viena jauna moteris nepriima jokio pakvietimo, aiškindama turinti per daug darbo. Prieš penkis metus jos sužadėtuonis ją paliko; po to ji užsidarė savo profesijoje ir vengia visų vyrų, kad dar kartą nebūtų apgauta. 4. Per daug reikišmės skiriama kitų pasisekimams. Vienas tarnautojas praėjus kiek metų stebi savo klasės draugus. Jie beveik visi turi automobilius ir pasakoja apie užsienio keliones. Nors jis iki šiol savo turimu darbu buvo patenkintas, pas jį iškyla kompleksai ir dingsta turėtas pasitikėjimas. 5. Iš pelės padaromas dramblys. Kai šefas pareiškia kritiką, pažįstamas ne pirmą sveikina ir gerbėjas ne kiekvieną dieną iškyviečia — reaguoja užsigavimu. Savijauta

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JULY 22, 1967

yra labai jautri ir neperneša mažiausios degradacijos.

Dažnai šitos menkystės slepiamos išpūstais pasakojimais ir pasigyrimais. Nesekmingas pirklys kalba apie dideles transakcijas, bailsys apie heroinius veiksmus ir taip pat nekuri Don Juanai pakrypsta į nuotykių ieškojimą todėl, kad jų tikrai nemylė nė viena moteris ir tokia tikrovė jiems neduoda ramybės. Kita "negatyvi kompensacija" yra traukiamasis atgal: tapytojas užsidaro savo atelę ir juokiasi iš "parodų — spektaklių". Tikrumoje jis bijosi, kad su savo paveikslais gali kristi kiaurai. Tokiais pat pagrindais savo filosofijoje "dramblo kau- lo bokšte" užsidaro tikrovei svetimas mąstytojas, hipohondris tiesiog apserga, jei reikia išrišti kurią nors problemą. Toki pasitraukimai menkavertiškumo kompleksų atžvilgiu yra pavojingiausias kelias.

Tačiau tikras nugalėjimas pažeistus punktus gali padaryti elementarine traukimo jėga. Churchill, būdamas jaunas, mikčiodavo ir švelpė, bet jo beatodairinė kova prieš šitą sutrikimą padarė jį didžiausiu kalbėtoju. Kantas buvo labai mažas ir silpnas, tačiau per savo geležinį dienos suskirstymo taisyklumą, davė pajėgiausią kūrybą. Lordas Byron nežiūrind savo atrofuotos kojos, perplaukė Hellespont kaip naujojo lai-

ko pirmasis žmogus. Prieš menkavertiškumo kompleksą galima panaudoti paprastas priemones: neimti jo į galvą ir kitiems apie tai nieko neminėti. Kas nuolat kalba apie savo bėdas ir rūpesčius ir ieško užuojautos, pasidaro nemėgiamas. Priešingai, kas savo trūkumais nei skundžiasi, nei jų mini, o stengiasi pasizymėti kitose srityse, kas neišduoda savo skausmų ir į savo nusivylimus reaguoja su juoku, tas iš šitos pergalės laimi netikėtas jėgas. Jis daugiau nebejaučia menkavertiškumo ir žino, ką jis gali atlikti. (Iš Praline") L. Kvecas

PERŽIŪRINT ...

(atkelta iš 6 pusl.)

sių negu patys lietuviai. Šitokioje padėtyje visos viltys Lietuvos išlaisvinimui būtų palaidotos.

Vienintelė priemonė apsugoti Lietuvą nuo tokio likimo yra atskirti ją nuo Rusijos, tai yra, atstatyti Lietuvos valstybę. Tačiau, Gureckas toliau samprotauja, vienintelis kraštas, kuris pajėgtų Lietuvą išlaisvinti, Jungtinės Amerikos Valstybės, nelaiko save Rusijos priešu, bet, priešingai, nori draugauti su ja. Jau ilga eilė tarpautinių įvykių rodo Amerikos draugystę su Rusija ir lietuvių beprasmią laukimą efektyvių politinių pastangų Lietuvos išlaisvinimo kryptim.

Nebelaukime iš Vakarų pagalbos! Yra juk ir kitų kraštų, norinčių ne tik sustabdyti Rusijos plėtimąsi, bet ir sumažinti jos dabartinę jėgą. Jei mes vietoj, kad kovoje prieš komunizmą Lietuvoje, atkreiptume savo, kad ir silpnus ginklus prieš Rusijos imperializmą, mums padėtų Kinija ir daug kitų anticolonialistinių Azijos ir Afrikos kraštų. Mūsų ilga kova prieš Rusijos imperializmą, mums padėtų Kinija ir daug kitų anticolonialistinių Azijos ir Afrikos kraštų. Mūsų ilga kova prieš komunizmą nieko lemiančia neatsiektė, bet kova prieš kolonialistinę Rusiją galėtų sukurti atskirą Lietuvos valstybę.

Gureckas prieina išvados, kad mes visais galimais būdais turėtume skelbti pasauliui, kad kovojame ne prieš komunistinį režimą Lietuvoje, o prieš rusų priespaudą, kad klausimą keljame ne dėl vienokios ar kitokios santvarkos joje, bet dėl krašto teisės turėti savo atskirą valstybę.

Aš, kaip nepakankamai apsiskaiciusi šiuo reikalu, nieko negalėčiau nuneigti ar pridėti. Bet ir man aišku, kad svarbiausias dalykas Lietuvai yra sava valstybė, atskira nuo galingos Rusijos. O metodus, kuriais to tikslo atsiekti galėsime, o mes patys pasirinksime, o dabartiniai laikai juos mums padiktuos. Mirga Pakalniškylė

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNEŠPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	73 SECOND AVENUE	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	250 MARKET STREET	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	DJ 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	*601 JOS CAMPAU AVENUE	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	HE 5-6368
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS ST.	475-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	PR 1-0696
HAMTRAMCK MICH	11339 IOS CAMPAU AVENUE	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	717 W. GRAND AVENUE	381-8997

V. DAUTARTAS

AUKSINIO LYNŲ VAIŠĖS

(Tęsinys)

Tai sveteliai, tai svečiai!

Laukdama svečių, Auksė pamiršo skaudančią lūpą. Be to, praėjus kelioms dienoms, žaizda beveik užgijo. Tik nedidelis randelis beliko. Lynai nutarė svečius sutikti prie savo povandeninių rūmų. Čia pasišnekučiuos, kiek pasivaišins, o paskui keliaus prie baltosios lelijos sodo. Svečiai turėjo rinktis vakare, kai saulė leisis poilsui ir suskris į užutekio krūmus lakštingalos. Lynai mėgo šiltas naktis — mėnėsėtas ir tamsias. Iki sutemstam dar buvo laiko. Lynai triūsė apie savo rūmus. Tiesą pasakius, dirbo tik Trumpis, o Auksė rūpestingai dabinosi. Lynas norėjo, kad jo povandeniniai rūmai visiems patiktų, kad svečiai jaustųsi lyg namie, o gal dar geriau? Trumpis nosimi supureno apie skenduolį krūmą dumblą, ištiesino švelnialapę žolę. Apvedžiojo jomis į visas puses išsiskėtojusias, kriauklėmis aplipusias skenduolio krūmo šakas. Keliolika kriauklelių Trumpis nupurtė nuo šakų ir sudėjo po krūmo šaknimis. Jeigu kas iš svečių užsimanytų pasimaližiauti — prašom. Įvairiausiai susipynusio krūmo šaknys sudarė išstisus kambarius, puošnias sales, klaidžius labirintus. Trumpis kai kur pavalė dumblą, kai kur jo daugiau prikasė, o keliuose kambariuose praskyrė susipynusias šakas, padarydamas šviesius langus. Gal svečiai sumanys pasidairyti, gal jiems tai bus malonu? ... Pasitraukęs truputį į šalį, Trumpis atidžiai apžiūrėjo savo rūmus. Bene ko dar trūksta, bene ką pamiršo? Lyg tyčia saulė leidamasis paskutinį kartą pažvelgė į užutekio dugną. Pažvelgė ir nužėrė lynų rūmus lipsnojančiais spinduliais. Sukibirkščiaavo kriauklėmis pasidabinę rūmų kuorai, sužvilgo auksinėmis juostomis atautas žolių miškas.

Auksė, įsispraudusi tarp šakų sidabrinę geldutės šukę, dabinosi. Žiūrėjo į šukę, maivėsi, kraipėsi. Puikiai atrodė Auksė. Tai matė Trumpis, tai turėjo visi svečiai pastebėti.

— Trumpi, pasakyk tu man, mielasai, ar tikrai mano ūsai ilgėja? — susirūpinusi paklausė Auksė. Ji spoksojo į veidrodį ir nepatenkinta raukė nosį.

— Tu puiki, Auksė. Neklausyk visokių plepalų. Tavo ūsai labai dailūs. Ir iš viso...

Trumpis nebaigė. Ant sulapojusių karklų nutūpė šarka. Nutūpė, lenkdama liauną šakę prie pat vandens, ir kiek leidžia gerklę suriko:

— Klausyk, žuvys! Pranešiu naujieną! Lynai balių ruošia! Klausykite! Lynai balių ruošia!

— Šita patarška, šita gando nešė, — piktai supuškėjo Trumpis ir šaute šovė prie karklų krūmo. Keletą metrų sėlino,

slapstydamasis už žolių, kad šarka nepastebėtų. O ta nė nesidairė. Susikūprindama vis leido gerklę:

— Lynai balių ruošia! Lynai balių ruošia!

Trumpis staiga pasisuko, tekstelėjo plačiai uodega per vandenį ir apipylė visą šarkos margą sermėgą.

— Še tau, patarška!

— Plėšikas! Galvažudys! — suriko šarka ir nuplasnojo į viršų.

— Še tau, še tau! — juokėsi patenkintas Trumpis. Tačiau, sugrįžęs prie savo rūmų, susirūpino.

— Dabar ne tik užutekio, bet ir Melsvosios upės žuvis viską žinos. Kas bus?

— Nesuprantu, kodėl mums slapstyti? Tegu žino. Dar geriau.

— O jei Rajūnė girdėjo?

— Negi tu lydekos bijai?

— Chm... kaip pasakius... Na, geriau jau jos pasisaugoti.

— Ką tu jai padarysi? Užsimanys ir atplauks. Ir tegu. Tik štai kas man nepatinka. Sakiau ir dabar pakartosiu: reikėjo visą mūsų giminę, visas mūsų šeimos žuvis pakviesti. Galėjo pasisvečiuoti menkė, šapalas, salatis, ūsuotis...

— Eik jau... kur tu visus svečius dėtum. Iš kitos pusės, kuo gi, sakysim, blogesnis už kitas žuvis karšis arba žiobrys, karosas, plakis... juk čia vis mūsų karpinių, šeima...

— Ko gero, prisiminsi rainę, skersnukį, gruzlį, aukšlę...

— Kad visą giminę, tai visą...

— Ne, teisybę sakai, Trumpi. Per daug būtų, — pagaliau sutiko Auksė. Ir pagalvojusi pridūrė: — Netgi gal geriau, kad savų mažiau. Ak, kaip aš laukiu kiršlio. Koks jis įdomus...

Trumpis pasižiūrėjo į Auksę, susiraukė, bet nieko nepasakė. O Auksė vis miklino liežuvį:

— Kaip manai, Trumpi, ar atplauks jis, ar nepasididžiuos? Gal jam nepatiks mūsų užutekis? Juk jis tokios garsios giminės.

— Pfu! Kad ir šneki. Visas pavakarys nuo veidrodžio nesitrauki.

— Ar tu jau pyksti, Trumpi?

— Tu vėl tą patį... Geriau dairykis svetelių. Žiū, o jie jau ir čia...

Ir iš tikrųjų! Vos suspėjo lynai tris kartus apiplaukti aplink savo rūmus, vos tik pasirodė danguje mėnulis ir pragydo karkluose pirmoji lakštingala, kaip buvo sutarta, užutekyje pasirodė pirmieji svečiai.

Edgar Degas

"Gelyne"

Sakoma, kas arčiausiai, tas paskiausiai. Tačiau tą kartą atsitiko priešingai. Pirmoji prie lynų rūmų pasirodė jų kaimynė kuoja Raudonpelekė. Raudonpelekė prieš keletą dienų buvo išneršusi ir truputį nesveikavo. Tačiau Auksės prašoma negalėjo atsakyti. Ne, ne vien todėl, kad lynai ir kuoja buvo artimi giminės, priklausė vienai karpinių šeimai. Raudonpelekė gyveno lynų kaiminystėje, ir dažnai buvo bendri jų džiaugsmiai bei rūpesčiai. Kartais ir apsičkykdavo, kas be ko, bet aplamai lynai sutiko su kuoja. Nebloga ji buvo kaimynė. Auksės žodžiais tariant, negalima buvo jos net lyginti su liežuvininke raudė. Gerai sakoma, kad ir vieno miško medžiai, bet nevienodai auga. Kuoja buvo rami, sugyvenamo būdo, o raudė — tik ir žiūrėk, kad nepajuoktų, neužbėgtų už akių arba paskalų nepaleistų. Ką čia kalbėti, kuoja buvo sava žuvis. Auksė, ją pamačiusi, šoko pasitikti.

— Prašom, Raudonpeleke, — vadino Auksė viešnią ir pasitikiusi vedė prie rūmų. Kuoja linkčiojo, bet netarė nė žodžio. Trumpis iš karto pastebėjo, kad kuoja žiotyse laiko riebių slieką. Raudonpelekė pasisuko ir padėjo slieką prie kriauklų. Ir tik dabar, pasibučiavusi su Auksė, prašneko:

— Maniau, kad neištesėsiu žodžio. Taip gelia strėnas, taip gelia... Bet ir išsipuošėt...

— Truputį, — atsakė Trumpis. — Nereikėjo, kaimynėle, nešti dovanų. Užteks visko, ką jau...

— Ale ką čia... Sliektis nenkenks, sakau.

Auksė žiūrėjo į Raudonpelekę. Tikrai ji susibaigusi buvo. Sulysusi baisiai, o gražūs, sidabriniai žvynai nebeblizgėjo. Nusikankino vargšėlė beneršdama. Auksė, prisiminusi, kad jos dar laukia nerštas, giliai atsidūso.

— Judvi šnekėkitės, o aš pasidairysiu kitų. — pasakė Trumpis ir nuplaukė į šalį. Netoli nusiyrė. Staigiais šuoliais plaukdamas, akylai dairydamasis, artėjo prie Trumpio strepetys. Jis tempė, nusitveręs už sparno, didelį žalią žiogą.

— Sveikas, seni! — sušuko strepetys, paleisdamas iš žiočių žiogą. — Vos suradau tavo skylę.

— Na jau, jėčiau...

— Aš strepetys, po perkūnais. Kiti dar vadina baltuoju šapalu, bėgonu, straponu. Nejaugi nežinai? — atrėžė strepetys ir nunėrė į vandens paviršių pasiimti žiogo, kuris išskėtęs sparnus, ramiai plūduriavo. Benerdamas prie žiogo, strepetys pridūrė: — Bėt ir smarvė, seni, tavo užutekyje, bet ir vanduo... Ar nenusibodo tau tą juodą dumblą knisti?

— Gerai jau, gerai, jėčiau, — šyptelėjo į ūsus lynas.

Strepetys netrukus sugrįžo prie Trumpio. Už sparno vėl laikė žiogą. Mostelėjo lynui galva — atseit, vesk, rodyk.

Trumpis nuplaukė į priekį, viena akimi vis stebėdamas strepetį. Išsipuošęs, išsimarginęs jis buvo kaip tikras dabita. Iki blizgesio nusišveitęs karklytus pelekus, visokiom spalvomis nusidažęs: nugara tamsiai pilka, šonai pilkai mėlyni, pilvas sidabrinis, o pelekai čia pilki, čia gelsvi, čia oranžiniai. "Žinoma, nepatiks jam mūsų užutekis, — vėl šyptelėjo Trumpis. — Mat, upės gyvenotojas..."

Auksei strepetys padarė gerą įspūdį. Labiausiai jį aiškiojo ir stebėjosi strepetio atnešta dovana.

— Ak, kas čia toks? Kas? — klausė jį strepetio.

— Žalasis žiogas, sinjorina.

— Kur jis gyvena?

— Pievose. Prie upės pievose, — oriai atsakinėjo strepetys.

(Bus daugiau)

Petras Rimša

"Artojas"

(Skulptūra)

